

SHAKESPEARE AND COMPANY

Ton Hoenselaars, ed., *The Cambridge Companion to Shakespeare and Contemporary Dramatists*, Cambridge University Press, 2012, 298 p (ISBN:978-0-521-12874-2)

In de uitgebreide literatuur over Shakespeare en het drama van de 16^e en 17^e eeuw vinden we makkelijk enkele overzichten waarin de belangrijkste tijdgenoten geïntroduceerd en besproken worden. Het nieuwe boek dat hier wordt voorgesteld is echter niet zomaar een verzameling essays over de diverse auteurs. Het is duidelijk gebouwd op een concept dat de bijzondere dynamiek van het tijdperk op de voorgrond brengt. De samensteller Ton Hoenselaars gaat er van uit dat de auteurs niet geïsoleerd van elkaar werkten, maar dat er een grote mate van interactie, beïnvloeding en samenwerking was. Precies dat aspect heeft hij samen met de verschillende auteurs willen onderzoeken.

Het is typisch dat vele toneelstukken tot stand kwamen door collaboratie. Het uitgebreide oeuvre van Beaumont en Fletcher die we meestal in een adem vernoemen is een van de in het oog springende voorbeelden. Maar ook in het werk van Shakespeare zijn er verscheidene stukken waarvan we nu weten dat collega-auteurs er de hand in hadden. *Henry VIII* wordt toegeschreven aan Shakespeare en John Fletcher. Thomas Middleton werkte aan *Timon of Athens* en zelfs aan *Macbeth*. George Wilkins wordt algemeen beschouwd als medeauteur van *Pericles*. Maar bovendien was ook het werk waarvan Shakespeare zonder enige twijfel de enige auteur is het resultaat van “a concentrated process of interaction with others, in a profession that was and remains ‘radically collaborative’” (Hoenselaars, 97). Ton Hoenselaars’ essay “Shakespeare: colleagues, collaborators, co-authors” staat symbolisch in het midden van het boek als het centrum waarrond de andere besproken auteurs cirkelen en waartoe zij zich op een of andere manier verhouden. Hoenselaars beklemtoont terecht ook de rol van het theater zelf en de inbreng van de acteurs. Het feit dat vrouwenrollen door jongens gespeeld werden is slechts een van opvallende factoren die mee vorm gaven aan het shakespeareaanse oeuvre. Ook schrijvers wier werk Shakespeare kende en zich toeëigende zoals Thomas Lodge's *Rosalynde*, de bron voor *As You Like It*, komen hier in beeld.

Ook in bijna alle opstellen gewijd aan de tijdgenoten werd duidelijk getracht de Shakespeare-connectie als leidraad te behouden. Uiteraard lukt dit in meer of mindere mate, afhankelijk van de behandelde auteur zelf en de benadering van de

essayist. Hoenselaars wist overigens een schare interessante scholars te bewegen aan zijn project mee te werken.

Arthur F. Kinney behandelt John Lily en de University Wits en beklemtoont hoeveel invloed, zowel qua taal als dramatische thematiek en structuur, Lily had op het werk van de Bard.

Het ongelooflijk succesrijke en invloedrijke stuk *The Spanish Tragedy* van Thomas Kyd wordt grondig besproken door Clara Calvo. Dit stuk was erg belangrijk voor de ontwikkeling van de wraaktragedie en van het history play. Het is wellicht interessant terloops aan te stippen dat de invloed van *The Spanish Tragedy* zelfs tot in de Nederlanden reikte. Adriaan Van den Bergh, die de stof wellicht via de rondreizende Engelse acteurs leerde kennen, schreef namelijk een Nederlandse versie van het stuk onder de titel *Jerolimo*.

De Shakespeare-connectie is natuurlijk prominent aanwezig in de opstellen over Marlowe (Richard Wilson) en Ben Jonson (Warren Chernaik). Marlowe is de “rival poet” uit de sonnetten. Boeiend is o.m. Wilsons suggestie dat het personage van Mercutio – geestig, roekeloos en homosexueel – wel eens een portret van Marlowe zou kunnen zijn die net gestorven was toen Shakespeare *Romeo and Juliet* schreef. Traditioneel worden Jonson en Shakespeare met elkaar gecontrasteerd waarbij Jonson als een meer klassiek auteur bestempeld wordt. Chernaik wijst terecht ook op de sterke theatraliteit van een stuk als *The Alchemist*.

In een grondige inleiding tot George Chapman exploreert Paul Franssen de biografische gegevens, het dramatisch werk en staat ook stil bij de wederzijdse allusies van Shakespeare in *Love's Labour's Lost* en van Chapman in *The Shadow of Night* die verband houden met de misterieuze “School of Night”.

Rui Carvalho Homem behandelt de soms onderschatte figuur van Philip Massinger. Hij legt de nadruk vooral op sociale en economische thema's en de notie van sociale mobiliteit. Meer aandacht voor Massingers sterke theatraliteit – bv in *The Roman Actor* – had het beeld kunnen vervolledigen.

Uiteraard ontbreken belangrijke auteurs als Thomas Dekker, John Marston, Thomas Middleton, Thomas Heywood, John Webster, John Ford e.a. niet in het boek. Aan elk van hen wordt een mooi essay gewijd.

Bijzonder relevant is de bijdrage waarmee deze publicatie besluit. In “Troublesome histories: performance and early modern drama” onderstreept Elizabeth

Schafer het belang van de studie van opvoeringen om de volle theatraliteit van de stukken te zien, maar ook om te ontdekken hoe deze vroegmoderne drama's in verschillende contexten een bijzondere betekenis genereren. In haar opstel selecteert zij drie case studies van opvoeringsgeschiedenis: John Websters *The Duchess of Malfi*, Ben Jonsons *The Alchemist* en het anonieme *Arden of Faversham*. In verband met dit laatste stuk laat Schafer zien hoe relevant een benadering vanuit feministisch perspectief hier kan zijn.

Deze Cambridge Companion is een boeiende publicatie die het concept "Shakespeare" als het ware openbreekt en verbreedt naar de ruime context en zelfs naar de hedendaagse theatermakers en critici. Ook zij zijn in zekere zin "collaborators" van de Bard.

Jozef DE VOS